

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

358. ԶԵԽԻՆ ՎԱԽԵՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾՆԵՐԸ. — Իսկ թէ ձեռն հաստատութիւնը այդպէս պէտք է ըլլայ և ոչ թէ ուրիշ ձևով, մեզի կը սորվեցնէ Սուրբ Գրքը, ցուցնելով նոյն ինքն զԲրիտանոս կարգադիր և երամանա՛ն տոգ ձեռն, ըսելով. «Մկրտեցէ զնոսա յանուն Հոր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ» (Մտթ. ԻԼՎ 19): Այս ձեռն համեմատ է ստուգիւ, որ առաքելները կը կատարէին, ինչպէս կը հասկնուի Եփեսացի Յովհաննէսեաններու խօսքերէն, որ կը պատմուի Գործք Առաքելոցի մէջ: Կը հարցնէ անոնց Պօղոս, ճիշդ Հոգի Սուրբ ընկալա՞ր՞՞ք ի հաւատո՞ւն, ու անոնք կ'ըսեն «Թէ և ոչ Հոգի Սուրբ դուցէ լուեալ է մերս: Երբ Պօղոս վերադառնալ կը հարցնէ. «Երբն մկրտեցա՞րք», (Գործք, ԺԺ. 2). ուրիշն յայտնի է թէ, ըստ Պօղոսի, Բրիտանոսի մկրտութեամբ մկրտուողները անպատե՛տ պէտք էր լսէին Ս. Հոգիին անսա՛նը և եթէ որ պէտք էր լսէին, պէտք էր որ մկրտութեան ձեռն մէջ լսէին և եթէ պէտք էր որ լսուած ըլլար Հոգիին աւանանը, պէտք էր որ արտասանուած ըլլար ժխայն Բրիտանոսէ հաստատուած ձևով:

էր անիմանալի և աննկարագրելի խաղաղութեամբ, որուն բաժնեկից դաժնեւէ կ'ուզէ իր աշակերտները. «Զխաղաղութիւն գիթ թողու՛մ ձեզ»- և ՎԻ՛ր խռովեցոցին սիրտը ձերս:

Երեսուսի աշակերտները չէին հասկնար Անոր խաղաղութեան և կորովին դողա. նիքը: Ս. Հոգիի ստացումէն հաջ. է միայն որ անոնց սրտերը եղան թէ՛ խաղաղ, թէ՛ ուրախ և թէ անվախ:

Գործք Առաքելոցի մէջ կը կարդանք թէ Պօղոս և Շիղա բանտի մէջ շղթայա կապ՝ կէս գիշերին փառաբանութիւն կ'երգէին Աստուծոյ (ԺԶ. 25): Զարմանալի

Առաքելական կանոններ կ'ըսեն. «Եթէ ոք եպիսկոպոս կամ երէց ըստ Աստուծոյ բարբառոյն ոչ մկրտեացէ ի Հայր և յՈրդի և ի Սուրբ Հոգին, այլ յերիս Հայրս և յերիս Որդիս և յերիս Հոգիս, անկցի ի քահանայութենէն: Եպիսկոպոս կամ երէց ոչ յերիս մկրտութիւնս մի սրբութեանն կատարեացէ, այլ ի մի մկրտութիւնն որ ի մահ Տեառն առաւ, անկցի ի քահանայութենէն» (Բ. ԺՈՔ. Ծ. ԾԱ): Առաքելներէն վերջ բոլոր առաքելական հայրերը և նախնի հայրերը, ինչնց գրքերուն մէջ ցոյց տուին մկրտութեան նոյն քանակը և նոյնը աւանդեցի՞ր իւրաքանչիւր Եկեղեցւոյ ծխարանին մէջ, ինչպէս որ դատուց ի դարս անփոփոխ պահուելով հասած է մեզի և կը տեսնուի բոլոր քրիստոնեայ ազգաց մէջ, որոնց գործերուն կանոնն է հնաւանդ սովորութիւնը և նախնական աւանդութիւնը:

359. ԱՆՊԱՏՃԱՄԻ ՆՐԻՑ ԱՆՁԱՆՑ — ԱՆՈՒՆՈՎ. — Կը հարցնեն ժմանք թէ արդեօք բաւական չէ՞ յանուն Աստուծոյ կամ Ս. Երրորդութեան կատարել մկրտութիւնը, որովհետեւ միեւնոյնն է զգործութիւնը և իմաստը Աւետարանին մէջ նշանակական խօսքերուն և ձեռնութիւնը: Եթէ ի դէպ ըլլար խնդիրը լուծել ըստ դատաստանի մտաց, ի դէպ ըլլար թերեւ վաւերական համարել այսպիսի մկրտութիւնները, ինչպէս որ ժմանք կործնեցին, ինչպէս Նիկիոյ յայտ Հռոմի հայրապետը, որ կը

չէ ուրիշն որ Հռոմ մէտցի աղտոտ, մեծաբարեւոտ ու իշխանական բանտարկեալ իր բանտարկեալներուն ոտքը խոնարհեցու, անոնց պէտ ատրանալու համար Բրիտանոսով պարզեաւած իրական խաղաղութեան:

Առաւելաբար մեր խռովակոծ հոգիներուն այդ ներքին անդորրը ապահովելու համար է որ մարդկային կերպարանք գտնուա Բրիտանոս: Այդ խաղաղութեան տիրացած մեծ ու մաքուր հոգիներն են միայն որոնք կրնան սէր ու բարիք, սփռել իրենց շուրջը ամէն քայլափոխի:

ՈՐՈՒԲԵՆ ՎՐԴ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

գրէր. «Անոնք որ մկրտուած են յանուն Ամենաօրոր Երրորդութեան կամ յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ինչպէս որ Գործք Առաքելոցի մէջ կը կարգանք, որ նոյնն է ըստ Ամբոստիոսի, պէտք չունին վերստին մկրտուելու»։ Բայց որովհետեւ խնդրոյն լուծուածը կախաւ է Խորհուրդին հաստատութեան պարագաներէն, և Խորհուրդի Քրիստոսի խօսքերը բացոյայտ են, երեք տնձերը որոշելու և իւրաքանչիւրին անտնդր տալու համար, ուստի և առին չփակուած խորհիլի է ըսել թէ համարժեք բայց ոչ համակերպ բացատրութիւնները չեն կրնար իրարու տեղ գործածել Խորհուրդին վաւերականութեան բանաձեւին մէջ, Ուրիշ կերպ կրնային ղեկավարել խօսքերը յիշատակուած և բառ առ բառ որոշուած չլլայտիւն Աւետարանին մէջ, և կտրելի ըլլար ըստ կոմս բացատրել նշանակուած նպատակը։

360. ԻՆՉՊԵՒ ՉԱՍԿԱԼ ՅԱՆՈՒՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — Կան որ կ'ըսեն թէ բանաձեւը ճշդիւ Քրիստոսե տրուած չէ, քանի որ Գործք Առաքելոցի մէջ յանուն Քրիստոսի կատարուած մկրտութիւններ կը յիշուին։ Պատճառ կը հրամայէ. «Մկրտեացի իւրաքանչիւր ոք ի ձենը, յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, ի Սողոմոնի մեղացն (Գործք, Բ. 38), և Սամարացաց համար կ'ըսուի թէ «մկրտեալք էին յանուն Քրիստոսի» (Գործք, Ը. 10), և Շիբեացի Յովնանու հաններուն համար «մկրտեացն յանուն Տեառն Յիսուսի» (Գործք, ԺԲ. 5)։ Բազմաթիւ Օրհնութիւններ յանուն յիշատակութեան հետ, կ'ազդարարեն որոշումներ թէ առաքելները իսկապէս յանուն Քրիստոսի կը մկրտէին ըսելով. «Մկրտի ծառայ յանուն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»։ Եւ որովհետեւ կարելի չէր որ առաքելները ընդգէմ գործէին Քրիստոսի պատուէրին, եթէ կար պատուէր մը ձեռն համար, ուրեմն հարկ կ'ըլլայ ըսել թէ Աւետարանին մէջ յիշատակուած խօսքերը տիրապէս մկրտութեան ձեւերը չեն, Այս կարծիքը ընդունելի համարեցին ձեռն

պաշտպաններէն որմանք ալ, և ըսին թէ առաքելները երբեմն բացատրութեամբ է որ գործածեցին այդ ձեւը։ Սակայն լուսազոյն է ըսել թէ այդ խօսքին մէջ ոչ թէ մկրտութեան ձեւը, այլ տեսակն է որ կը յիշուի, իբր թէ ըսել ուզէին, Քրիստոսի հաստատած մկրտութեամբ կը մկրտուէին։ Ու ասիկա կը հասկցուի մանաւանդ Յովնանէ տեսնելով պատմութենէն, որոնք անգամ մը մկրտուած ըլլալուն Յովնանեւ մկրտութեամբ կրկին կը մկրտուին յտ. նուն Քրիստոսի, սայիսքն՝ Քրիստոսի մկրտութեամբ։

361. ԹԷԱԿԱՆ ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ. — Լուսինաց ծիսարանը կը հրամայէ, որ երբ մկրտութիւնը երկուանքով տրուի, նախապէս տրուած մկրտութեան մասին վաւերականութեան հասկածանք ըլլալով, պէտք է ձեռն վրայ թէպէտեւ ըստ բացատրութեան մը աւելցնել՝ ըսելով. «Եթէ չես մկրտեալ, ես մկրտեմ զքեզ յանուն Հօր և Որդւոյ, և Եւ. Մ. Մեր ծիսարանին մէջ այսպիսի հրահանգ մը չկայ, ոչ ալ հրամայն՝ յայտնապէս երեցնելու թէպէտեւ նախապէս, բայց գործին իսկութիւնը տարակոյտի տակ չի ձգուիր։ Կասկածանքի պարագային պէտք է ապահով կողմին միտել և կրկնել գործը, բայց երբ կրկնուածը ներեալ ըլլալով չանգերէ, ինչպէս է մկրտութեան պարագային, քանզի ի բոց ալ կարելի չ'ըլլար հերքել ցուցուած կոտորածները, օրէնք չէ գործը երկուանքի տակ ձգել, այն ատեն թէպէտեւ կրկնուած է միակ միջոցը խնդիրը լուծելու։ Բայց տնորոշեալ ալ չէ բարձրաձայն խօսքով յայտնել միտքը և անոր համար թէպէտեւ նախապէս ընթացքն ու ղեկավարը և պաշտամունքին նպատակը արդէն իր միտքը կը յայտնէ։ Հետեւաբար, մենք բնաւ անպատեհ չենք նկատեր Լատին ծիսարանին վերոյիշեալ ձեւը, բայց անհրաժեշտ ալ չենք համարեր նոյն այդ ձեւը իւրացնելը։

362. ԵՐԵՄԻԱՆՈՒՄԸ ՄԻԱՅՆ ՆԻԹԻՆ ՄԷՋ ՊԵՏՐ Ե ԸԼԼԱՅ ԵՒ ՈՋ ԹԷ ՋԵՒԻՆ. — Կարեւոր է սա ալ գիտնալ, թէ ձեւը կի-

բարկուած Խառն պէտք չէ կրկնել կամ
երեքնել զայն, ինչպէս որ կ'երեքնուէ
հեղումը կամ ընկզմումը, վասնզի թէ
մերձաւոր նիւթին մէջ կատարուած երեք
շարժումները չեն բազմապատկեր գործը,
բայց երբեմն ալ կրկնուէ կամ երեքնուէ,
է մկրթի ծառայի կամ ես մկրթել խօսքերը
գարծնով և դարձեալ կրկնուին, այն
առեւ մկրտութիւնը բազմապատկուած
կ'ըլլայ, ինչ որ երբեք օրինաւոր չէ:
Որովհետեւ նախ անկրկնելի է Մկրտու-
թեան Խորհուրդը, և երկրորդ՝ եթէ կրկնել
իսկ հարկ ըլլար, ոչ թէ նայն վայրկեա-
նին պէտք էր ընել կրկնումը, որ կա-
տարուածին մասին թերահաւատ կարծիք
պիտի ցուցնէր, այլ այն առեւ միայն,
երբ ըստ ընտելութեան ինքնին զազդէր ա-
ռաջիկան ոյժը և հարկ ըլլար նոր ի նորոյ
կատարել զայն երկրորդ անգամ:

363. ՈՐՎ Է ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏՏՈՆԵԱՆ.
— Ժամանակն է հիմակ խօսիլ մկրտու-
թեան պաշտօնեային մասին: Բայց պէտք
է զանազանել մատակարարութեան հան-
դիսաւոր, հանրային և մասնաւոր տեսակ-
ները: Հանդիսաւորը երբեմն կը կատար-
ուի կեկեղեցւոյ մէջ, սահմանուած մեծ և
առնական օր մը, երբ բոլոր պատրաստ
երեխաները միանգամայն կ'ընդունուէին
մկրտութեան: Արեւելեայ մէջ հանդիսա-
կան մկրտութեան զլխաւոր օրերն էին
Զատիկի Ճրագալոյցը, Յայնուութեան առ-
նը, Մկրտչին տօնը, և դեռ ուրիշ տօ-
ներ ևս, եթէ հարկը պահանջէր: Իսկ Ա-
րեւմտեայ մէջ Նաւակատիքը (կամ ինչ-
պէս իրենք կ'ըսեն՝ Հակմուսքը) Զատիկին
և Պենտեկոստէին: Անոնց համար հանդի-
սական մկրտութեան իրաւունքը եպիսկո-
պոսինն էր, միայն ան կրնար երեխա-
ները քրիստոնէութեան ընդունիլ, որով-
հետեւ առիկա կը նկատուէր մեծագոյնը
իրենց հովուական պաշտօնին գործերուն
մէջ: Բայց հանդիսաւոր մկրտութիւնները
տակաւ առ տակաւ զազդեցան և ըստ այնմ
եպիսկոպոսներն ալ զազդեցան մկրտել,
մինչև իսկ, ինչպէս կ'ըսէ Մարտիրոս
Պալլիսոսի (+ 1739) Բնիկեղիկահան վար-
դապետը, անոնք որ երբեմն միայն իրենք
կու տային մկրտութիւնը, եպիսկոպոս-

ները, այժմ պաշտօնեաներուն մէջ միայն
իրենք են որ չեն տար մկրտութիւնը:
Նոյնը կարելի է ըսել նաեւ մեզի համար,
որովհետեւ եպիսկոպոսները դռն ուրեք
միայն պաշտած են Մկրտութեան Խոր-
հուրդը, կամ իրենց ստորադասեալնե-
րուն թողելու համար որ կատարեն զայն,
կամ որովհետեւ առօրեայ կը լինէին մկր-
տութիւնները: Սակայն Պողոս ալ, յիշա-
տակելով իր ցանցաւ կերպով առած
մկրտութիւնները, կ'աւելցնէր. «Ոչ ա-
ռաքեաց զիս Գրիստոս մկրտել. այլ աւե-
տարանից» (Ա. Կորնթ., Ա. 27), ի բաց
գնելով իր անձէն Խորհուրդին պաշտօնը:
Այսպէս ալ կարծեալ այժմեան եպիսկոպոս-
ները, որոնք այլեւս եկեղեցականութեան
վանական կեանքէն կ'առնուին և ոչ թէ
ծխաւոր երէցներու խումբէն, կ'աւելն
զգուշանալ մկրտութեան և խորհրդական
ուրիշ պաշտամունքներէ, որոնց մասաւ
կարարութիւնը կը ըլլի ռզդակի ծխա-
տիրական հոգերէ և ոչ թէ Աստուծոյ
խօսքին քարոզութիւնէն, որ երբեմն միայն
վանական եկեղեցականութեան գործ էր:

364. ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ
ՊԵՏՏՈՆԵԱՆ՝ ՔԱՀԱՆԱՆ. — Իսկ մկրտու-
թեան հրապարակային տընտութիւնը Խոր-
հուրդին օրինական մատակարարութիւնն
է, հանդիսական պարագաներէ արտաքոյ,
քանի անգամ որ առիթը ըլլայ մէկը Ս.
Աւագան ընդունելուն: Եկեղեցւոյ մէջ շատ
կանուխ սկսու հանդիսական և սահման-
եալ տօներէն դուրս մկրտութիւն տալու
սովորութիւնը, երբ անցեալ երեխայու-
թիւնը կարճելու և Խորհուրդները վա-
յելելու փափաքը: Այս պարագան այլեւս
համարուեցաւ սովորական առիթ, աւ ա-
նոնք որ սովորաբար պաշտօնեաներ են
Խորհուրդներու և լրացեալ չափով աստ-
ցած են կեկեղեցական պաշտօնեանութեան
տասնեանները, անոնք նոյնիսկ եղուն
պաշտօնեայ մկրտութեան: Արդ, ամէն
ժամանակի մէջ, իբր այդպիսիք համար-
ուած են քահանաները, և ինչ որ քահա-
նայից համար կ'ըսուի, կը հասկցուի ի
հարկէ անոնց համար ևս, որոնք աստի-
ճանով գերադոյն են: Քահանաներու յի-
շատակութիւնը կը հասկցուի իբրեւ յետին

աստիճան, ուստի և տւելի խոնարհ աստիճան ունեցողները չեն կրնար պաշտել Խորհուրդները:

Ս. Հայրերու և նախնի կանոններու բոլոր յիշատակութիւնները մկրտութեան գործին առթիւ, կը յիշեն միշտ երէցները կամ քահանաները, եպիսկոպոսներուն հետ, կամ միայն քահանաները, որով լոկիսայն կը հաւեցուին նաեւ եպիսկոպոսները: Աւելորդ կը համարինք այս առախի իբր վկայութիւն յառաջ բերել Պօղոսի ըսելը թէ «ոչ առաքեաց զիս Քրիստոս մկրտել» իշխանութիւն չունենալը չէ որ կը յայտնէ, զի այլու բացայայտ կեցւով կ'ըսէ թէ ինքը մկրտած է Պայրիսը, իրիպոսը, և Ստեփանէի ընտանիքը (Ա. Կորնթ. Ա. 14-15) ի կորնթոս և ի հորկէ իւրաքանչիւր քաղաքի մէջ գլխաւորներէն ոմանք անձամբ մկրտած կ'ըլլայ. որով հաստատուած կ'ըլլայ իր մկրտելու իրաւասութիւնը, միայն թէ ինքը կ'երեւի թէ իրեն համար միշտ նախադասած է քարոզութիւնը քան թէ մկրտութեան մասկարարութիւնը:

365. ՍԱՐԿԱԿԻԱՅԸ ԶԻ ԿՐԻՍՏ ՄԿՐՏԵԼ. — Խնդիր է թէ սարկաւազները կրնա՞ն մկրտել: Այս խնդրոյն պատճառն այն է, որ առաքելոց պատմութեան մէջ կը տեսնենք թէ Փիլիպպոս, որ եօթը սարկաւազներէն մին էր, համարձակ կը մկրտէ Սամարացիները, Սիմոնը և Եթովպացիներքինին (Գործք, Ը. 12-13 և 38) իբրեւ իր աստիճանի զօրութիւնը գործելով, և ոչ թէ սակայեւ հորկէ մը մղուած: Ասոր վրայ աւելցուր տակաւին կանոնը Իլլի-

քերտեան (305) ժողովին, որ հնազոյններէն մէկը կը համարուի, թէ և իր թուականի մասին շատ խնդիրներ յուզուած են, որ կը պատուիրէ թէ ճարկաւազաց պատշաճ է սպասաւորել սեղանին, մկրտել և քարոզել, թէ և կը հրամայէ որ եպիսկոպոսը լրացնէ տարկաւազներէն տրուած մկրտութիւնը, ինչպէս որ Պետրոս և Յովհաննէս Երուսաղէմէն գալով Ս. Հոգի կու տային Փիլիպպոսի մկրտածներուն: Այդ լուացումը և Հոգւոյն տըւչութիւնը տակայն կը վերաբերին Դորոմի Խորհուրդին, որ առանձինն Խորհուրդ մըն է, Մկրտութեան Խորհուրդէն իսկապէս անջատ, որով անհնար կը լինի տարկաւազներուն իրաւունք աւել մկրտելու: Բայց եթէ քննենք սարկաւազութեան բնութիւնը, առաքելոց ձեռքով այդ աստիճանին հաստատութեան առաջին վայրկեանին իսկ (Գործք, Զ. 6), ինչպէս նաեւ բոլոր Եկեղեցիներուն հաստատուն սովորութեանը մէջ, սարկաւազութիւնը իր անունին համար նոյնիսկ զէ լոկ սպասաւորութիւն և օգնականութիւն Եկեղեցւոյ պաշտօնեաներուն, որոնք քահանաներն են և տարկաւազները ոչ մէկ սմբողջական իրաւունք կը վայելին Եկեղեցւոյ մէջ, զօրութեամբ իրենց աստիճանին, իսկ Փիլիպպոսի ընծայուած առիթը պայմաններդ անհրաժեշտութիւնն յառաջ եկած ըսն մըն է, որովհետեւ Երուսաղէմէ տրտաքսուելէ ետքը յանկարծ ինքզինքը կը գտնէ Սամարիոյ մէջ, քարոզութեամբ յաջողութիւն կը գտնէր հոն, ու գործը հաստատուելու համար մկրտութեան պէտք կ'ըլլար հոն:

(Շարունակելի՝ 37)

ՄԱՂԱԲԻԱ ԱՐԳԵՂՍ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

